

С. П. Пачкова (Київ), Н. С. Абашина (Київ)

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ "СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АРХЕОЛОГІЇ", ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ В. Ф. ГЕНІНГА

В Інституті археології НАН України 26-28 березня 2002 р. проходила Міжнародна конференція "Сучасні проблеми археології", присвячена пам'яті видатного археолога, педагога й організатора науки Володимира Федоровича Генінга (1924-1993).

Відкриваючи конференцію, голова оргкомітету, заступник директора Інституту археології, член-кореспондент НАН України *С. Д. Крижицький* зазначив, що В. Ф. Генінг приїхав до Києва в 1974 р. після захисту докторської дисертації, залишивши роботу в Уральському університеті. В Києві він обійняв посаду заступника директора Інституту археології і очолив створений за його ініціативи відділ теорії і методики. Тут ним були підготовлені сім монографій та десятки статей.

У конференції взяли участь 120 археологів з Франції, Польщі, Росії, Білорусі, Молдови та багатьох міст України, з якими Інститут археології НАН України підтримує сталі наукові зв'язки. Це науковці з Інституту археології (Москва) та Інституту історії матеріальної культури (Санкт-Петербург) Російської Академії наук, університетів, наукових центрів і музеїв Іжевська, Саратова, Уфи, Самари, Єкатеринбурга, Сиктивкара. Велика делегація прибула з університетів Любліна й Лодзі. Широко були представлені археологічні центри України - Запоріжжя, Одеса, Луганськ, Мелітополь, Львів, Луцьк, Херсон, Рівне, Переяслав-Хмельницький, Алчевськ. У роботі конференції взяли участь видатний учений-теоретик, голова міжнародної комісії "Комп'ютерні методи і теорія в археології", професор Сорбонни *Ж.-К. Гарден* і професор *Ф. Джинджян* (Париж). Активну участь у конференції взяли молоді науковці і аспіранти України, Росії, Польщі.

Робота конференції проходила на пленарних і секційних засіданнях. Загалом було заслухано 95 доповідей і повідомлень, які супроводжувалися живим обговоренням. На відкритті виступив *Г. Б. Вишинський* - директор Російського центру міжнародного наукового та культурного співробітництва, представництво якого в Україні сприяло проведенню цієї конференції. Доповіді на пленарних засіданнях були присвячені життю і науковій діяльності В. Ф. Генінга, дослідженню його творчої спадщини та загальним теоретичним проблемам археології.

Становленню В. Ф. Генінга як ученого, його життєвому шляху було присвячено доповідь *К. І. Бунятян*. Експедиційна діяльність ученого була пов'язана з Прикам'ям, Уралом. Ним досліджено сотні пам'яток різних епох від палеоліту до середньовіччя, виділено десятки археологічних культур, розроблено культурно-хронологічні схеми розвитку певних регіонів, відкрито і досліджено комплекс пам'яток Синташта на території Заураля, що є

найбільш значним відкриттям другої половини ХХ ст. в археології доби бронзи. Одним із завдань, яке постало в зв'язку із стрімким накопиченням археологічних джерел, В. Ф. Генінг вважав автоматизацію певних ланок дослідження, що передбачало залучення до цього процесу ЕОМ. Археологічні матеріали мали перейти із розряду ілюстрації історичних схем у систему доказів. Усе це підпорядковувалося різнобічній реконструкції життя давніх спільнот, виявленню закономірностей розвитку конкретних суспільств минулого.

С. Ж. Пустовалов у доповіді розглянув внесок В. Ф. Генінга в розвиток теоретичних проблем археології, що сприяло перетворенню її із джерелознавчої на історико-соціологічну науку, підкреслив заслуги вченого у створенні київської теоретичної школи. Однією з провідних у творчості В. Ф. Генінга була розробка концепції етнічних процесів за доби первісності. Її оцінці в контексті сучасних розробок присвятив доповідь Ю. В. Павленко.

Сучасні методологічні проблеми науки висвітлив у доповіді "Культурна спадщина в історичному пізнанні та політичні реалії" член-кореспондент Російської Академії наук В. М. Массой. В контексті історії людства зроблений аналіз проблеми існування культур окремих етнічних масивів, що зумовлено такою властивістю культури, як стереотипізація і стандартизація, коли завдяки сталим стереотипам відбувається прилучення поколінь до досягнутих результатів. Доповідь Ж.-К. Гардена стосувалася сучасних способів передачі археологічної інформації. Зокрема вчений запропонував як один із можливих варіантів поєднання описового і формалізованого характеру передачі інформації супроводжувати "традиційні" публікації CD-ROM, що дозволяє представити базу даних і процес інтерпретації в гіпертекстовому форматі, як це вже робиться у ряді країн.

Доповіді на секції "Методика і методологія археологічних досліджень" демонстрували кілька напрямків досліджень. Виступи історіографічного напрямку свідчать про значну увагу вчених не лише до розвитку ідей в археології (Н. С. Абашина, В. М. Корпусова, С. М. Ляшко), але і до історії науки. Ця проблематика активно розробляється польськими дослідниками (М. Бломбергова, К. Єжджейчук). Ряд доповідей, пов'язаних із застосуванням формалізовано-типологічних методів, були зроблені в минулому учасниками наукового семінару В. Ф. Генінга С. П. Пачковою, В. О. Петрашенком, С. Ж. Пустоваловим. Жваву дискусію викликали доповіді, присвячені розвитку давніх виробництв (Г. Ф. Коробкова, В. І. Клочко, В. І. Манічев, О. В. Балановський, Р. А. Сингатулін, Л. О. Черних) та теоретичним проблемам історичної інтерпретації археологічних матеріалів (О. М. Приходнюк, М. О. Ричков, В. В. Крапівіна, Ю. М. Лесман, Л. В. Вакуленко, М. С. Сергєєва, С. В. Конча, О. Г. Корвін-Піотровський, В. І. Піоро).

На секції "Первісна археологія" переважала проблематика, пов'язана з історико-соціологічною реконструкцією давніх суспільств (К. П. Бунятян, Л. Л. Залізник, С. Д. Лисенко, Л. Г. Мацкевий, Т. Г. Мовша, А. Л. Нечитайло, В. В. Отрощенко, О. В. Цвек, Ю. В. Панченко). Ряд доповідей було присвячено дослідженню окремих пам'яток і категорій матеріалу (Л. В. Кулаковська, С. С. Лисенко, І. А. Шутелева, Н. Б. Щербаков, Е. В. Овчинников, С. М. Рижов, Л. А. Спіцина) та палеолітичному мистецтву (Л. О. Яковлева, Б. Д. Михайлов).

Секція "Археологія раннього залізного віку і середньовіччя" об'єднала фахівців з античної, скіфської, сарматської, слов'янської та середньовічної археології. Як завжди, привернули до себе увагу і викликали запитання доповіді із скіфо-античної тематики (А. С. Русяєва, М. В. Скржинська, О. Є. Фіалко, Л. С. Клочко, Ю. В. Болтрик). Значна частина досліджень стосувала-

ся старожитностей I тисячоліття н. е., що традиційно пов'язуються з проблемою походження слов'ян (І. С. Винокур, Б. В. Магомедов, Р. В. Терпиловський, Р. Г. Шишкін, О. В. Петраускас, В. В. Пастернак, О. В. Бобровська, Л. М. Рутковська, Д. А. Стащенко, К. Валента, Б. Незабитовська). Все більшої ваги в етногенетичних студіях набувають висновки антропологів (С. І. Круц, Т. О. Рудич, Л. В. Литвинова). Проблеми становлення залізобного виробництва та розвитку землеробських знарядь праці розглядали Д. П. Недопако, С. В. Паньков, С. А. Горбаненко, В. І. Зав'ялов. Різномічному дослідженню середньовічних пам'яток присвятили доповіді Л. І. Виноградська, Б. А. Прищеп, О. В. Філюк, С. В. Павленко, Г. Д. Кравчук, М. В. Єльников, К. І. Красильников.

На жаль, не всі, хто надіслав заявки і тези, змогли приїхати на конференцію. Проте конференція свідчить про необхідність таких наукових форумів для вільного обміну думками, обговорення дискусійних проблем. Кількість і різноманітність тематики доповідей, гарячі дискусії, товариська атмосфера - все це якнайкраще служило пам'яті про вченого, який все своє життя присвятив археології.

До відкриття конференції надруковано збірник "Сучасні проблеми археології" (Київ, 2002. - 359 а). Завдяки йому бажаючі мають змогу детальніше ознайомитися з усіма запропонованими доповідями.